АЛЕКСАНДРА БАТИНИЋ

МЛЕЧНИ ПУТ

Те вечери, негде између националног дневника и серије, Ненадовићева жена решила је да више не жели да се бави пољопривредом. Кратко му је то саопштила, рекавши да нађе неког коме ће продати краве, трактор и, можда, земљу, јер она више неће прстом маћи за то. Онда је отишла до фотеље, села, као жена која је одједном са себе скинула товар дрва пристиглих пре који дан за огрев, подигла ноге на сточић и појачала тон на телевизору. Не могавши да схвати шта се то управо десило, Ненадовић је немо стајао још неко време поред стола, не примећујући млади сир, још неисечен, и поред њега шољу топлог млека на белој тацни са цветићима. Одскора, имао је навику да увече попије то млеко пред спавање. Много су млека просули те године због све ниже откупне цене, а од претпрошлог месеца млеко су сасвим престали да откупљују. Ненадовић је тада, по повратку с посла, музао краве и носио млеко жени да га усири, надајући се да ће наћи неког ко ће куповати сир. Али замрзивачи су се пунили, иако је жена свакодневно носила по двадесетак килограма на пијацу. Онда је решио да га просипа по башти, бар нека корист од њега. Док је, затварајући врата од штале, мислио како ће то прво вече сипати млеко по стабљикама парадајза, поглед му је пао на краве и једно женско теле у дну просторије. Гледајући у телеће очи, он се намах сети своје мајке како му у кревет носи шољу млека и милује га по челу шакама оштрим као шмиргла. И кравин језик је био шмиргласт, знао је он то, док је посматрао како крава брижљиво лиже своје прво теле. Почео је да оставља себи по једну шољу млека на дну канте, а остатак је увече брижљиво просипао између леја лука и бораније, око купуса и лубеница. Жена му се смејала док је чекала да проври та једна шоља млека, а онда би само одмахнула руком и пустила га да га

скоро ритуално процеди у шољу и дода кашичицу меда. Сада је тупо гледао у ту шољу, знајући да се о овоме последњи пут говорило. Знао је и да она заиста више неће да ради ништа од тога, а осећао је, и то му је било најжалије, да је у праву. Полако је узео шољу са стола, просуо млеко у судоперу и изашао напоље. Јесењи вечерњи ваздух као да га сабра. Понудиће брату да преузме имање и краве. Ионако је, откако се пензионисао, говорио да би волео да ради земљу. Макар неће имати много да улаже. Остало – закуп и продаја. Та мисао га обрадова. Размишљао је како ће све остати у породици, па ето, и кад се ћерка буде удала, имаће шта да наследи.

На путу ка братовљевој кући све је већ био разделио и организовао, али уместо да стигне тамо, ни сам не знајући зашто, сишао је с пута до ливаде и сео на велики камен, који се одатле није померао још од времена кад су се ту чувале овце. Ту је дочекао јутро, дубоко загледан у успомене везане за своје имање, час смешкајући се, час очајавајући. На моменте би устао да пође, али ноге од некакве унутарње хладноће и укочености нису хтеле напред. У густом мраку враћала му се слика себе као дечака који са тог камена пази да се овнови не потуку, а затим и слика себе сада – са свим плановима и одлукама које су му до малочас изгледале разумне. По први пут му се јави жеља да побегне некуд, а онда би се поново враћао умирујућој слици дечака на пропланку како мотри на јагањце у дну ливаде, док му сунце греје лице и шаке. Осетивши језу испод јакне како се пробија до леђа и све више се шири низ кичму до потиљка, некако успе да устане и пође кући. Ујутру није знао кад је заспао, само је осећао тежину капака и пецкање у очима. Није му се ишло на посао, али је ипак морао да крене. Возио је споро, путем којим иначе иде. Поред њега су промицала поља, са пожњевеном пшеницом, обраним кукурузом и голим ливадама, жута и једнолична. Поглед му се већ био навикао на ту жуту једноличност, кад му се учини да на једној њиви лежи човек. Нагло је закочио и стао. И заиста, то је био човек, али убрзо је увидео да му се тело некако чудно извија, скоро као да се праћака.

Стигавши брзо до њега, видео је човека с главом заривеном у земљу како замахује рукама, одупирући се с муком. Покушао је да га помери, али није могао ни да га мрдне.

„Шта ме гураш, помози ми!”, повика овај човек.

Ненадовић се збуни и завапи:

„Па како, шта вам је, шта да учиним?”

„О, Боже”, викну странац, „па повуци ме за уши.”

Ненадовић га повуче, али одједном схвати да вуче ту главу све више и више, а она бива све тежа и тежа, а да никако не успева да осети олакшање у рукама. Окренувши се, са ужасом схвати

да човекова кичма стоји скоро под правим углом и прелази границу људске покретљивости.

Погледавши напред, остаде шокиран и испусти главу. Читава глава изгледала је као огроман нос, оштар, дугачак и погрбљен – очи су спрам њега изгледале као две тачке, а усне као штипаљчица за веш која се покреће. Човек фркну као коњ неколико пута и из ноздрва испадоше грумени свеже црнице.

„Не плаши се", рече човек. „Ја сам Једнобразац. Добро си наишао, земља је тврда, требаће ми твоја помоћ."

Ненадовић од страха скоро вриснu и окрете се да бежи, али га Једнобразац ухвати за руку и молећивим гласом рече:

„Остани, молим те, ко ће ми помоћи ако нећеш ти? Погледај около, видиш да никог нема."

„Али како?", упита Ненадовић.

„Полако, казаће ти се само. Ја ћу сад спустити главу доле, а ти ме ухвати за ноге и гурај. Морамо ово орање да завршимо пре него што роса спадне."

И заиста, Ненадовић је тек сад видео бразду како се пружа од Једнобрашчевих ногу до почетка њиве. Једнобразац га је гласом подсећао на његовог деда Панту и, ни сам не знајући зашто, ухвати му ноге и поче да гура напред.

Убрзо са изненађењем схвати да Једнобрашчев нос оре врло добро и да је заиста било потребно само да управља њиме. Повремено би Једнобразац тражио да стану и одморе се, коментарисао како земља свеже мирише или се радовао кад угледа кртицу или волухарицу. Једино су му, каже, глисте сметале, јер су се мигољиле по носу и завлачиле се у ноздрве.

Ненадовићу је почело да бива интересантно. Орање је ишло лако, јутарњу хладноћу већ није осећао, а овај плуг је приде умео и да се шали.

Скоро да су завршили, кад одједном зачу неко звецкање. Бивало је све гласније и Ненадовић се окрену и умало не испусти Једнобрасца.

„Ej, шта бленеш, гурај га, жури ми се!", набусито викну громада.

Његово тело било је скоро коцкасто, али шаке су му биле огромне и вукле су се по земљи. Он подиже руку да одшмркне, а на сваком прсту били су тањири, налик тацнама.

Ненадовићу паде на памет да те тацне личе на ону за млеко, али му Једнобразац прекиде мисао:

„Не зафркавај ме, Тањирачу. Видиш да не можемо брже."

Тањирач одбруси:

„Знаш да имам и другог посла, убрзај се. Где нађе овога?"

Једнобразац му брзо објасни и мрдну ногом Ненадовића да га погура. Али Ненадовић више није могао да се помери. Осећао је мучнину у стомаку, а теме му је трнуло.

„Не бој се, види га како се укипио. Мене не треба да гураш, ја ћу сам", рече Тањирач.

„Али ко сте ви, шта радите овде?", једва изусти Ненадовић.

„А зар није очигледно?", рече Тањирач. „Он оре, ја идем за њим, а после ће доћи Расипач. Нас тројица ово радимо годинама."

„И онај смотани Дрљач", додаде Једнобразац.

„Да, и тај, али он увек касни, а не сме због птица."

„И онда му се ми смејемо како се свађа са птицама", додаде Тањирач.

„А како то годинама? Па ја вас никад нисам видео", упита Ненадовић.

„То је зато што не гледаш", рече Тањирач. „Ипак", додаде Једнобразац, „твоји дедови су добро знали Рала и браћу Прашаче." „О да", надовеза се Тањирач. „Друговали су и са породицом Српова и са Дрешом. Ух, тај је био неустрашив", рече Тањирач са дивљењем.

Но, у разговору их прекиде звук некаквог ситног добовања.

„А ево и овога. Кажем да касниш", рече Тањирач.

„Шта, већ је стигао?", упита Једнобразац. „Гурај, пријатељу, имамо још мало."

Несвестан да гура, Ненадовић је гледао у огромног човека како прилази Тањирачу. Стомак му је био до земље, као мех, а образи надувени. Он пљуцну неколико пута и из уста почеше да му излећу зрна пшенице. Није се смејао ни говорио, само стаде мирно поред Тањирача. Прекрсти руке на стомаку, а кад му Тањирач нешто шапну, он махну Ненадовићу.

„Је л' ово Расипач?", упита Једнобрасца.

„Јесте, јесте, зато ти кажем, гурај", видно уморан рече Једнобразац.

„А зашто не говори?"

„Зато што се нагутао семена. Кад би проговорио пре времена, семе би кренуло да испада."

„Аха", задивљено рече Ненадовић. „То је мудро."

„Стој!", повика Једнобразац. „Путеве не оремо, стани. Помози ми да устанем."

Ненадовић га повуче и Једнобразац задовољно издува нос и потапша га по рамену. „Видиш колико је важно кад гураш, а? Гураш док не буде готово. Хвала ти, пријатељу. Како ти је име?"

Ненадовић се представи. Једнобразац рече:

„Хм, чудно презиме: Не-над-ов-ић. Од неког Ненада?" „Ваљда", одврати Ненадовић. „А што вам се тај предак није надао?", у чуду

упита Једнобразац. Ненадовић се замисли и покуша да дâ некакав одговор, али Тањирач повика: „Склањајте се, шта сте се ту укопали, почињем.” Обојица су кратко време гледали како Тањирач изузетно брзо и снажно прелази преко свежих бразда, а онда Ненадовићу сину да касни на посао ко зна колико. Једнобразац то примети па му рече, али гласом већ измењеним, скоро женским: „Иди с миром, хвала ти. Сад си нас упознао и гледај да нас чешће посећујеш.” Руковаше се. Ненадовић му стисну руку, али одједном, запрепашћен, схвати да стиска волан, а затим и кочницу, док му је у сусрет ишао трактор са приколицом. Нагло повуче волан удесно, успевши само да види чичкове и шипурке на шофершајбни. У трептају, осети да га нешто гура напред. И обрадова се.